

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Magnus Berglund
010-224 12 37
magnus.m.berglund@lansstyrelsen.se

Enlig sändlista

Bildande av kulturreseptatet Kulturens Östarp i Sjöbo kommun

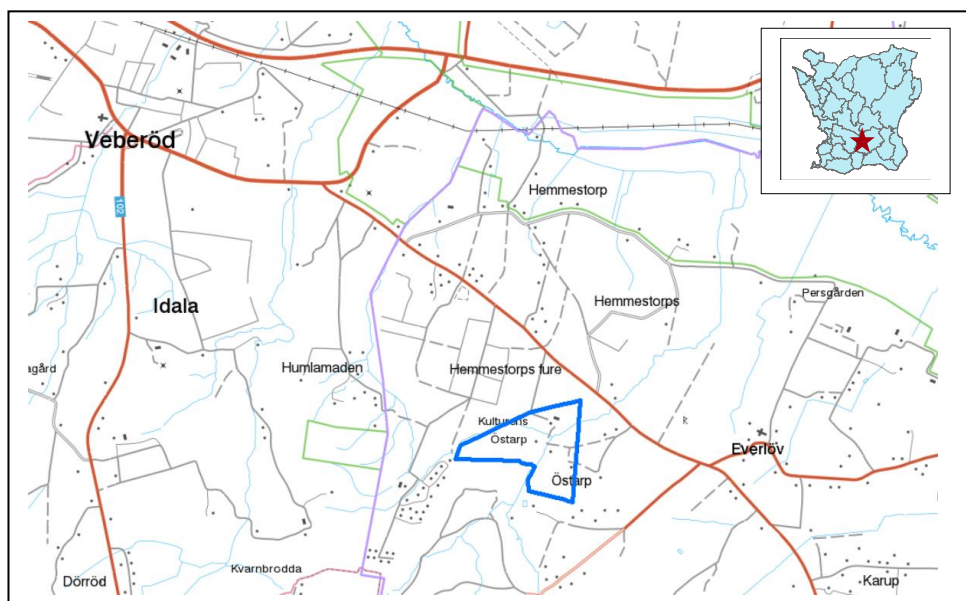
Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 9 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga A, som kulturreseptat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reseptatsområdet. Kulturreseptatets gränser ska märkas ut i fält.

För att trygga syftet med kulturreseptatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Med stöd av 3§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga F.

Länsstyrelsen utser Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige till förvaltare av kulturreseptatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Kulturens Östarp är beläget i Sjöbo kommun, mellan Veberöd och Everlöv.

© Lantmäteriet

Uppgifter om kulturresevatet

Namn	Kulturens Östarp
Kommun	Sjöbo
Socken/Församling	Everlövs socken, Blentarps församling
Gränser	Området begränsas av mitten av punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga A)
Fastigheter	ÖSTARP 1:3
Markägarkategori	Ideell förening (Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige ¹)
Läge	Cirka 6 km sydost om Veberöd
Kartblad	Ekonomiska kartan: 2D3b Östarp
Koordinat centralpunkt	x: 6163447 y: 409121 (SWEREF99)
Inskrivna nyttjanderätter	Servitut för elledning till förmån för E.ON Elnät (3 st): 12-IM4-76/10565.1, 12-IM4-77/12828.1, 1265IM-10/23267.1
Samfälligheter	ÖSTARP S:1 (väg)
Dikningsföretag	12-LN-1351
Areal	cirka 58,5 hektar (inklusive två mindre vattendrag)
Förvaltare	Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige (Kulturen)

Syftet med kulturresevatet

Syftet med kulturresevatet är att bevara och levandegöra ett värdefullt kulturpräglad landskap med byggnader, anläggningar och tillhörande marker, med särskild tonvikt på:

- Att bevara och utveckla friluftsmuseet Kulturens Östarp med utgångspunkt i de idéer som Georg Karlin lanserade på 1920-talet.
- Att inom ramen för bevarandet av den kulturhistoriskt intressanta miljön fortsätta att utveckla Kulturens Östarp som ett attraktivt besöksmål med utgångspunkt i områdets agrara bakgrund.
- Att inom ramen för bevarandet av museet och den värdefulla agrara miljön bevara och utveckla det biologiska kulturarv och de hävdgynnade naturvärden som finns i området, vilka främst representeras av ett rikt insektsliv, artrika ängs- och betesmarker, örtrika trädor samt gamla, grova träd.

¹ Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige benämns oftare med kortformen *Kulturen*.

Målet är att kulturresevatet ska spegla perioden 1830–1930. De västra och norra delarna, som hört till Gamlegård, ska präglas av 1800-talets landskap från 1830-talet och framåt, medan de sydöstra delarna som hört till Alriksgården² ska avspegla det tidiga 1900-talets landskap på platsen (den tidigare fastighetsgränsen återfinns i bilaga C). Utgångspunkt för driften av anläggningen bör vara Georg Karlins idéer om Kulturens Östarp, med möjlighet till varsam anpassning till moderna krav.

Syftet ska uppnås genom att:

- Kulturens Östarp drivs som ett besöksvänligt friluftsmuseum med tillhörande jordbruksdrift och djurhållning med svenska lantraser.³
- Restaureringsinsatser och andra åtgärder genomförs för att åskådliggöra 1800-talets och det tidiga 1900-talets landskap (på Gamlegårds respektive Alriksgårdens marker).
- Ändamålsenlig information om området och dess historiska utveckling tillhandahålls i olika former så att kulturmiljön blir begriplig för besökare.
- Områdets byggnader bevaras och underhålls, och de olika markslagen hävdas.
- Marker, trädgårdar, byggnader och andra anläggningar hävdas och vårdas utifrån antikvariska utgångspunkter, utan att det behöver innebära att traditionella metoder används.⁴
- Den agrara markskötseln innefattar åkerbruk, ängsslätter, bete och stubbskottsbruk. Även naturvårdsbränning och betesputsning är aktuellt som komplement, liksom kultur- och naturvårdsanpassat skogsbruk i begränsad omfattning.
- Äldre bruksmetoder som varit aktuella på platsen åskådliggörs i samband med publika evenemang.
- Sandblottor och örtrika åkerträdor i olika successionsfaser upprätthålls till gagn för det rika insektslivet. Detta ligger också i linje med den historiska skötseln av området.
- Åkermark påförs begränsade gödselgivor i samband med odling; mängden anpassas efter historiska förhållanden och odlad gröda. Endast naturgödsel används. Betes- och ängsmark gödslas inte alls.
- Jordbruk och markskötsel bedrivs utan användning av bekämpningsmedel.
- Befintliga markvägar används även fortsättningsvis utan att de skadas, breddas, hårdgörs eller påförs historiskt främmande material.⁵
- Skyltar, stigar och andra anordningar för besökarens tillgänglighet tillhandahålls.

² Tidigare Östarp 2:3, se exempelvis 1973 års ekonomiska karta.

³ Användning och visning av lantraser är grundläggande för friluftsmuseets verksamhet och ska användas i största möjliga utsträckning, men djurhållningen med lantraser kan kompletteras med modernare husdjursraser om så är nödvändigt för att klara hävden av hela området.

⁴ En bedömning görs av de metoder som används så att inte värden åsidosätts. Moderna metoder som efterliknar och/eller ger samma effekter som de traditionella är gångbara så länge det inte påtagligt påverkar den autentiska upplevelsen av landskapet. Vid vård av byggnader kan en mer strikt metodprövning krävas, vilket får bedömas från fall till fall.

⁵ Om nödvändigt kan vägarna lokalt stärkas med sand, naturgrus och -sten i hjulspåren (ej i mittsträngarna).

Kommentar

Som utgångspunkt för restaureringsinsatser och markernas skötsel kan lämpligen 1831 års laga skifteskarta, 1915 års häradsökonomiska karta samt 1933 års växtodlingskarta för Alriksgården användas.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom kulturreseptatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller att dumpa eller tippa massor, avfall eller liknande,
2. ta bort, övertäcka eller skada kulturlämningar såsom jordvallar, hålvägar, markvägar, åkerhak och terrasskanter,
3. riva byggnad inom kulturreseptatet, eller att förändra byggnadernas planlösning på Gamlegård eller i Alriksgårdens boningshus,
4. uppföra ny byggnad eller annan anläggning, såsom exempelvis mast, torn eller vindkraftverk, eller att utföra tillbyggnad av befintlig byggnad,
5. övermåla, skada eller på annat sätt förändra vägg- och takmålningar på Alriksgården,
6. anlägga luftledning,
7. nyanlägga väg eller att bygga om, bredda eller hårdgöra befintliga vägar,
8. plantera träd eller buskar på åker, ängs- och betesmark,
9. kalavverka skogsområden markerade med blå skraffering på kartbilaga A så att de innehåller färre än fem evighetsträd⁶ av bok, ek eller tall per hektar,
10. anordna upplag,
11. markbereda, plöja eller bedriva åkerbruk inom område markerat med röd skraffering i kartbilaga A,⁷
12. sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra växtnäringssämnen, kalk eller jordförbättringsmedel,
13. använda avmaskningsmedel eller tillskottsutfodra betesdjur inom område markerat med brun skraffering på kartbilaga B,
14. bedriva åtling eller utfodring av vilt.

⁶ Evighetsträd avser äldre träd som lämnas kvar vid eventuell slutavverkning.

⁷ Avser områden som inte är markerade som åkermark på vare sig 1831 eller 1915 års kartor.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med kulturreseptatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom kulturreseptatet:

1. utmärkning av och upplysning om resevatet,
2. kultur- och naturvårdsinriktad skötsel av skog och trädbärande marker innefattande röjning, avverkning, för yngning, stubbskottshuggning, lövtäkt, slåtter, betesdrift samt friställning av grova träd och dess ersättare,
3. skötsel och restaurering av betesmark innefattande betesdrift, uppsättande och underhåll av stängsel, lövtäkt, slåtter samt röjning av träd, buskar och sly,
4. skötsel och restaurering av ängsmark innefattande slåtter, stubbskottshuggning, lövtäkt, betesdrift, åtgärdande av tuvbildning samt röjning av träd, buskar och sly,
5. skötsel och restaurering av åker- och kultiverad betesmark innefattande jordbearbetning, gödsling med naturgödsel i samband med odling, skörd, bete, slåtter, insådd av hotade åkerogräs samt röjning av träd, buskar och sly,
6. naturvårdsbränning och betesputsning på åker, ängs- och betesmark,
7. bekämpning av för området främmande, invasiva arter,
8. vård och underhåll av byggnader, tomtmark, trädgårdar och andra anläggningar,
9. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet såsom parkeringsplats, skyltar, stigar och stängselgenomgångar,
10. uppföljning och miljöövervakning av växt- och djurlivet samt av områdets kulturvärden och skötsel.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom kulturreseptatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. beträda besådd åker,
2. gräva, ta bort, borra, måla eller på annat sätt skada mark, sten, stenmurar, jordvallar, terrasskanter, markvägar eller andra natur- eller kulturföremål,
3. fälla eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd, grenar och buskar,
4. gräva upp växter eller att plocka växter för kommersiellt bruk,
5. samla in mossor, lavar eller vedlevande svampar,
6. medvetet störa det vilda djurlivet eller tamboskap,

7. ta med hund som inte hålls i fysiskt koppel,
8. tälta eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande,
9. köra motordrivet fordon,
10. elda,
11. uppföra någon form av anläggning eller placera ut för reservatet främmande föremål,
12. placera eller sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, snitsel eller liknande,
13. plantera eller så in växter eller sätta ut djur

Vidare är det utan länsstyrelsens skriftliga tillstånd förbjudet att:

14. fänga insekter, spindlar, snäckor eller andra ryggradslösa djur annat än genom håvning, handplockning eller annan selektiv metod⁸ med efterföljande återutsättning inom kulturresevatet.

Undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för:

- Förvaltaren av kulturresevatet, eller den som förvaltaren utser, att utföra åtgärder och transporter som behövs för resevatets vård och skötsel enligt vad som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- förvaltarens tillsyn av området,
- driftåtgärder av vid tidpunkten för detta beslut befintliga vägar för motorfordon, vägkanter, vägdiken eller enskilda brukningsvägar. Exempel på driftåtgärder som ovan åsyftas är: lagning av mindre beläggningsskador och potthål, röjning och slätter av vägslänter eller rensning av vägtrummor och vägdiken och kapning av överhängande grenar.
- underhållsrensning av lagakraftvunna dikningsföretag eller lagliga diken. Inför utförande av arbetet ska Länsstyrelsen informeras om åtgärden.
- drift, underhåll och ombyggnad inom gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen, el-, energi- eller teledistributör. Inför utförande av arbetet ska Länsstyrelsen informeras om åtgärden. Vid akuta underhållsåtgärder kan Länsstyrelsen informeras i efterhand, dock inom tre arbetsdagar från det att arbetet har inletts.

⁸ Med selektiv metod menas handplockning, håvning, sållning eller annan teknik där de djur som inte ska studeras närmare direkt återutsätts och ingreppen i deras livsmiljö blir försumbara eller kan återställas omedelbart. Fällor är inte att betrakta som selektiva, oavsett utformning.

Undantag från reservatsföreskrifter med avseende på skötsel

- A3 beträffande riva byggnad gäller inte sentida, mindre komplementbyggnader som anges i bilaga D.
- A4 beträffande ny byggnad och tillbyggnad gäller inte tomtmark tillhörande Gästgiveriet enligt kartbilaga C. Föreskriften gäller heller inte anläggning eller tillbyggnad som krävs för att uppfylla gällande djurskyddsbestämmelser, såsom exempelvis vindskydd eller vattningsanordning för betesdjuren.
- A5 gäller inte konservering eller antikvarisk restaurering av målningarna.
- A8, A10, A12 gäller inte områden markerade som tomtmark på kartbilaga A, C.
- C10, C11 beträffande främmande föremål och C13 gäller inte markägare eller arrendator i områden markerade som tomtmark på kartbilaga A, C.
- A10 gäller inte faunadepåer, inte heller tillfälliga upplag i samband med skötsel av reservatet.
- A12 beträffande kalkning gäller inte åkermark i samband med odling om kalkning är nödvändigt för att bedriva odling på berörd mark.
- A13 beträffande avmaskningsmedel gäller inte behandling av parasitangrepp som konstateras under pågående betessåsong om korttidsverkande preparat används. A13 beträffande avmaskningsmedel gäller heller inte hästar/föl upp till tre års ålder efter veterinärs ordination.
- A13 beträffande tillskottsutfodring gäller inte övergångsutfodring vid betessläpp och installation under högst 14 dagar.
- C6 och C7 gäller inte kreatursvallning.
- C9 gäller inte transporter i samband med brukande eller boende på Møllegården och Alriksgården.

Undantag från reservatsföreskrifter med avseende på jakt

- A4 och C11 gäller inte markägare eller innehavare av jakträtten inom reservatet avseende uppförande av mobila jakttorn på undanskymd plats.
- A14 gäller inte utfodring av klövvilt med halm under perioden 1/12–28/2.
- A14 och C11 gäller inte innehavare av jakträtten inom reservatet avseende utplacering av maximalt två foderspridare på undanskymd plats efter samråd med reservatsförvaltaren.
- C6, C7 och C12 gäller inte för innehavare av jakträtten inom reservatet vid jakt och fångst av vilt i enlighet med jaktlagsstiftningens bestämmelser.
- C9 gäller inte för innehavare av jakträtten inom reservatet vid uttransport av större fällt vilt med älgragare eller fyrehjuling.

Övriga undantag

- C5 och C14 gäller inte insamling av enstaka beläggsexemplar av svårbestämda arter under förutsättning att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fynden registreras i Artportalen, eller motsvarande nationell databas för hotade arter.
- C8 gäller inte besökare till gästgiveriet i enlighet med förvaltarens anvisningar under högst 24 timmar inom område som markerats för ändamålet på kartbilaga

C. Föreskriften gäller heller ej besökare 24 timmar före, under och 24 timmar efter tillfälliga publika evenemang eller volontärdagar anordnade av friluftsmuséet såsom 'Slätterdag' eller 'Östärpsdagarna' i enlighet med förvaltarens anvisningar. C8 gäller heller inte besökare till gårdsbrukare/arrendator på Møllegårdens tomt.

- C9 gäller inte körning på tillfartsväg i reservatets norra del till och från parkering (bilaga C). C9 gäller heller inte på Hultet i enlighet med förvaltarens anvisningar, inom område som markerats för ändamålet på kartbilaga C.
- C9 gäller inte på Toften i samband med större publika evenemang i enlighet med förvaltarens anvisningar inom område som markerats för ändamålet på kartbilaga C. Undantaget gäller endast om ordinarie parkeringsutrymme ej räcker till. Försiktighetsmått ska vidtas för att minimera skador på markvägar och vägkanter. C9 gäller heller inte utställare, medarrangörer och liknande vid publika evenemang i enlighet med förvaltarens anvisningar.
- C12 gäller inte förvaltaren. Föreskriften gäller heller inte i samband med pedagogisk verksamhet i enlighet med förvaltarens anvisningar.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken gäller även om beslutet överklagas. Dessutom gäller andra lagar, förordningar och föreskrifter utöver reservatsföreskrifterna för området, exempelvis:

- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra svamp-, växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 7 kap miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av biotopskydd (11 §) eller strandskydd (13-18 §§),
- 2 kap, Kulturmiljölagen (1988:950) med bestämmelser om skydd av fornlämningar mm,
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Lokala, kommunala ordningsföreskrifter.
- Djurskyddsförordningen (1988:539). Kulturens Östarp är godkänd anläggning för offentlig förevisning av djur enligt 37 § djurskyddsförordningen (1988:539). Tillsammans med Jordbruksverkets riktlinjer innebär det bland annat att besökare inte får mata djuren och att besökande uppmanas följa särskilda hygienregler.
- Reservatsområdet berörs av två nyckelbiotoper.

Beskrivning av området

Kulturens Östarp omfattar en dryg tredjedel av arealen till den tidigare byn Östarp som för första gången omnämns i de historiska källorna år 1530. Den lilla byn har, med undantag för en kort period vid 1600-talets mitt, endast utgjorts av två kame-rala hemman. Under 1700-talet skedde stora förändringar i bebyggelsestrukturen genom att de två bondgårdarna ersattes av en ståndsmissig, herrgårdslig anläggning som återfinns på 1799 års enskifteskarta. År 1810 brann den stora gårdsanläggningen. Därefter uppfördes tre tätt liggande korsvirkesgårdar varav Gamlegård var en. Efter laga skifte 1831–1843 flyttade samtliga brukare utom innehavaren av Gamlegård ut från byplatsen, till gårdslägen som är giltiga än idag. En hemmansklyvning innebar att skiftet innefattade fyra intressenter vars gårdar fick en jämn spridning över vad som tidigare hade utgjort Östarps Västre vång. År 1922 köptes sedan Östarp nr 1 med Gamlegård av Kulturen i Lund, och två år senare invigdes museet efter att en rad nya byggnader hade uppförts på platsen. 1996 förvärvade Kulturen dessutom den intilliggande Alriksgården (dåvarande Östarp 2:3) och kom därmed även i besittning av viktiga delar av Östarps äldsta åkermark (jämför bilaga C).

Landskapet

Kulturens Östarp är beläget i ett småkuperat och varierat landskap i de sydvästra delarna av Vombsänkan. Bebyggelsen är, liksom den tidigare åkermarken, belägen på sandiga plåtar som omges av lägre liggande gräsmarker och bäckdalar. De sandiga jordarna har varit lätta att odla upp, men avsaknaden av finkorniga inslag som lera gör jorden mager. Det historiska kartmaterialet visar att åkermarken tidigare haft en anmärkningsvärt stor utbredning, men jorden behövde trädas under långa perioder för att ge godtagbar avkastning.

Merparten av området utgörs fortfarande av öppen mark utan träd och buskar. De mäktiga sandavlagringarna medför att markerna är varma och torra, men låglänta fuktiga delar förekommer också, exempelvis utmed de båda vattendragen som genomkorsar området. I brantare partier förekommer bokdominerad blandlövskog med lång kontinuitet medan vattendragen bitvis omges av tät alsumpskog. I norr och längst i väster förekommer även en del tall som har använts flitigt i Skåne för att binda sanden i trakter som domineras av lätta jordar. I området finns också ett betydande antal äldre ek- och boksolitärer. Kulturens Östarp har sedan 1924 fungerat som friluftsmuseum som är öppet för allmänheten året om.

Skälen för beslutet

Kulturens Östarp är ett nyskapande friluftsmuseum baserat på grundaren Georg Karlins visionära idéer. Anläggningen invigdes 1924 och är uppbyggd kring den fyrlängade Gamlegård som uppfördes i korsvirkesteknik på 1810-talet. Den ursprungliga tanken var att flytta Gamlegård till Kulturens museum i centrala Lund, men genom att istället låta Gamlegård ligga kvar på ursprunglig plats kunde ett levande museum skapas i sin rätta miljö. Karlin hade en uttalad ambition att integrera naturvårdshänsyn och skydd av äldre lantraser i museiverksamheten och idéerna förverkligades i en agrar helhetsmiljö där även "livets dagliga gärning" på en äldre skånsk gård kunde åskådliggöras genom att ett aktivt jordbruk bedrevs på plats. Detta var helt nytt och Kulturens Östarp kan vara världens äldsta museum i sitt slag. Den helhetssyn på landskapet och dess bevarande som Karlin ger uttryck för pekar dessutom framåt mot ett områdesskydd som 75 år senare skulle införas med beteckningen kulturresevat.

Förutom det banbrytande friluftsmuseet har den agrara miljön i sig stora kvaliteter, inte minst med avseende på bebyggelsen. Utöver Gamlegård ingår sedan 1996 Alriksgården i museet och båda gårdarna håller enligt Kulturens egen bedömning byggnadsminnesklass.⁹ Alriksgården har ett friliggande manhus som uppfördes i tidstypisk stil i rött tegel 1907 och utgör ett representativt komplement till den hundra år äldre Gamlegård. Kulturens Östarp hyser också ett flertal mindre museibyggnader i form av malttorka, vindmølla, vattenkvarn och brytestuga som har en pedagogisk funktion genom att belysa äldre tiders självhushållning. Brytestugan nyuppfördes på 1920-talet medan övriga småbyggnader flyttades till platsen vid samma tid. Till museets invigning 1924 anlades dessutom ett gästgiveri och en ny bondgård avsedd för gårdsbrukaren på Östarp; Møllegården. Alla dessa nytillkomna byggnader bidrar till att komplettera museimiljön och utgör en central del av berättelsen om museets tillkomst. Den stora satsningen med anläggande av en komplett gård, gästgiveri och en rad andra byggnader i syfte att öppna ett friluftsmuseum långt ute på landsbygden vittnar också om en stark tilltro till en museiidé som inte hade testats tidigare.

Kulturens Östarp hyser även ett rikt biologiskt kulturarv. Reservatsområdet är en mycket bra lokal för solitära bin och hyser närmare fyrtio kända rödlistade insektsarter. De naturvårdsintressanta insekterna är främst knutna till öppna, torra delar med inslag av blottad sand och örtrika trädor. Reservatet rymmer också betydande arealer ängs- och betesmarker med en hävdgynnad flora. Fodermarkerna hyser arter som Jungfru Marie nycklar, majnycklar, smörbollar, hedblomster och jungfrulin och flera av dessa gräsmarker är utpekade i 2002 års ängs- och betesmarksinventering. Museimiljön innehåller dessutom ett stort antal grova ekar och bokar som framför allt är knutna till brynzoner runt om i området. Sammantaget utgör Kulturens Östarp en kulturmiljö av högt kulturhistoriskt värde.

⁹ Eskeröd, C. 2011. *Kulturens Östarp Underhållsplan*. Byggnadsantikvarisk rapport 2011:06. Kulturen Lund

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsens bedömning är att Kulturens Östarp bör avsättas som kulturresevat av ovan redovisade skäl med syfte att långsiktigt bevara och levandegöra ett värdefullt kulturpräglad landskap med byggnader och tillhörande marker. Skyddet bidrar till att uppfylla miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen bedömer att förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har tagit del av inkomna yttranden och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken, att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett kulturresevat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4§ Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifterna innebär vissa inskränkningar av allemansrätten som är nödvändiga för att skydda områdets natur- och kulturmiljövärden. Restriktionerna är inte av sådan omfattning att de innebär allvarligt försvårande av allmänhetens möjligheter att utnyttja området.

Ärendets handläggning

Kulturens Östarp var tidigt med i diskussionerna om potentiella skånska kulturresevat och Kulturen har alltsedan skyddsinstrumentets införande visat intresse för att göra Östarp till kulturresevat. Rapporter och annat material har också tagits fram av både Kulturen och Regionmuseet Kristianstad i syfte att utgöra underlag för en reservatsbildning. Initiativtagare till reservatsbildningen är således Kulturen i Lund som fastighetsägare. Länsstyrelsen Skåne blev direkt involverad i skyddsarbetet när den kulturhistoriska utredningen genomfördes, ett arbete som utmynnade i rapporten *Kulturens Östarp - kulturhistorisk utredning inför bildande av kulturresevat* 2015. I rapporten fastställs att Kulturens Östarp är ett lämpligt reservatsobjekt och har de kvalifikationer som krävs för att avsättas som statligt kulturresevat.

Sedan Kulturens styrelse givit sitt klartecken kunde reservatsarbetet återupptas under 2016. En kontinuerlig dialog har sedan dess förts mellan Kulturen, gårdsbrukaren på Östarp och Länsstyrelsen kring skyddets utformning och områdets skötsel. Länsstyrelsen har tagit fram förslag till beslut och skötselplan och olika

versioner av reservatshandlingarna har diskuterats löpande. Under sommaren 2017 genomfördes en värdering av det intrång som reservatsbildningen innebär och i samband med det lämnade även Riksantikvarieämbetet synpunkter på föreslagna föreskrifter. Önskemål från Kulturens sida om ytterligare föreskrifter inkom inför remissutskick 2017-12-21, vilket föranledde komplettering av värderingen i februari 2018 utifrån utvidgat skydd av bland annat bebyggelsen. Förutom föreskrifterna har undantagen från desamma varit föremål för ingående diskussioner.

Ärendet remitterades under perioden 2017-12-21 – 2018-02-12, då berörda sakägare förelades att yttra sig över framtaget beslutsförslag. Inkomna yttranden och Länsstyrelsens bemötanden återfinns i bilaga G. Hösten 2018 inkom Kulturen med önskemål om ytterligare ändringar i reservatshandlingarna som en följd av nytillträdd museiledning och ny ansvarig personal vid Kulturens Östarp.

Förhandling om ekonomisk ersättning till fastighetsägaren inleddes under hösten 2017. En erfaren reservatsförhandlare har hållit i processen och Kulturen har varit företräd av ett ombud; trots det blev förhandlingen utdragen och komplicerad. Under långa perioder avstannade arbetet, delvis till följd av svårigheter att värdera intrånget i pågående markanvändning. Under 2020 genomfördes en uppdaterad värdering och i maj 2021 kunde en överenskommelse om intrångsersättning träffas. Markägaren har således kompenserats för det intrång som kulturreseptatet innebär.

Skötselplan och förvaltning av kulturreseptatet

Skötselplan

Av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår att en skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett kulturreseptat. Skötselplanen återfinns i bilaga F.

Förvaltning

Kultuhistoriska föreningen för södra Sverige är förvaltare av kulturreseptatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, Länsstyrelsen och andra berörda myndigheter samt övriga berörda vid förvaltningen.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga H.

Upplysningar om ersättningstalan

Sakägare som ännu inte träffat överenskommelse om ersättning eller inlösen kan väcka talan enligt 31 kap miljöbalken mot staten i mark- och miljödomstolen för att domstolen ska avgöra frågan om ersättning. Ansökan om ersättningstalan måste lämnas inom ett år efter att reservatsbeslutet vunnit laga kraft, i annat fall förlorar

sakägare rätten till ersättning. Ansökan ska ställas till mark- och miljödomstolen i Växjö. Det finns också möjlighet för sakägare att förhandla med länsstyrelsen, eller av länsstyrelsen utsedd förhandlare, om frivillig överenskommelse om ersättning inom ett år efter att beslutet vunnit laga kraft.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidning. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Detta beslut har fattats av landshövding Anneli Hulthén. I den slutliga handläggningen har även deltagit länsöverdirektör Ola Melin, tf samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åkesson, länsantikvarie Britta Roos, länsassessor Caroline Tornhill och naturvårdshandläggare Magnus Berglund, föredragande.

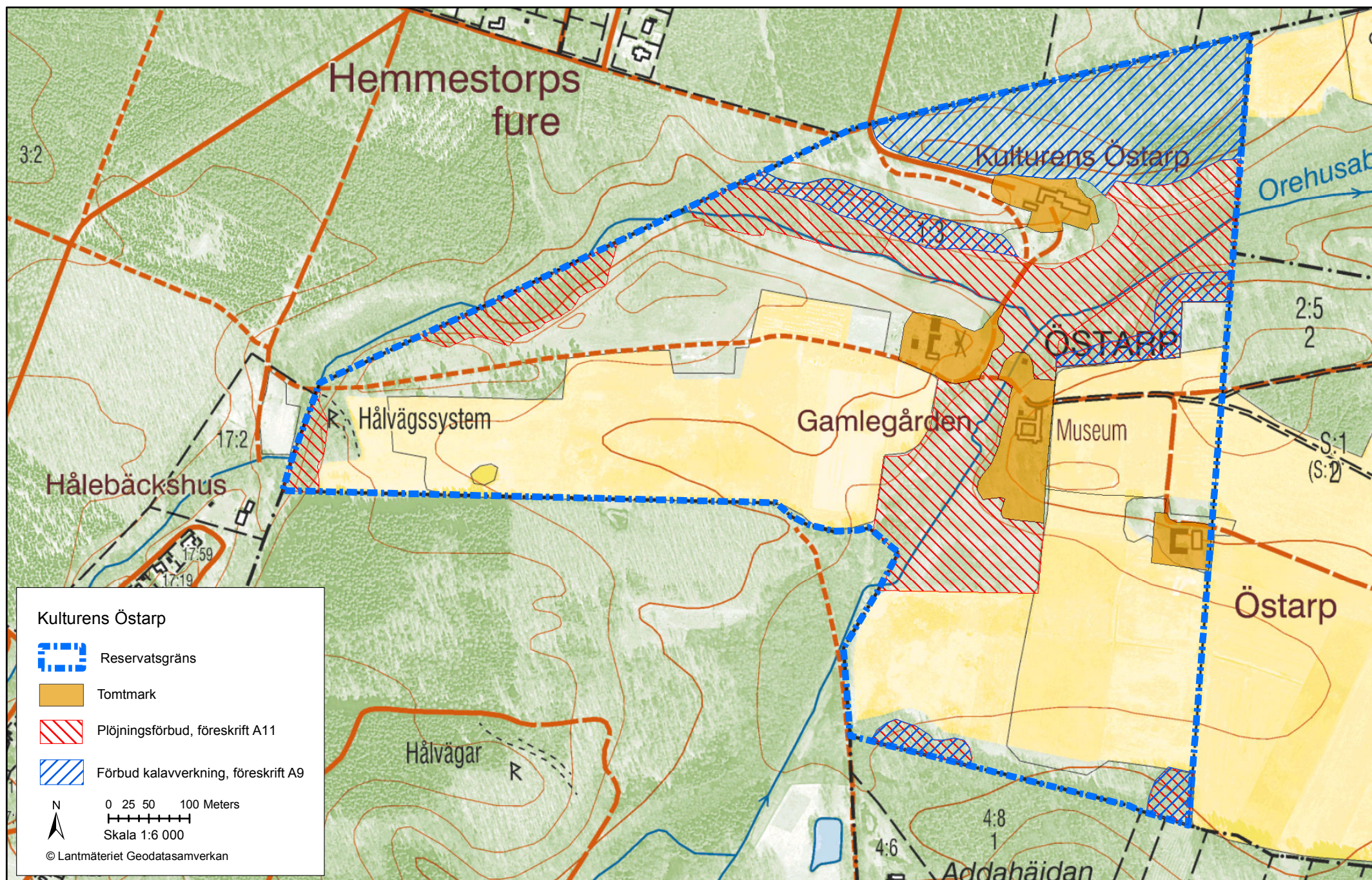
Anneli Hulthén

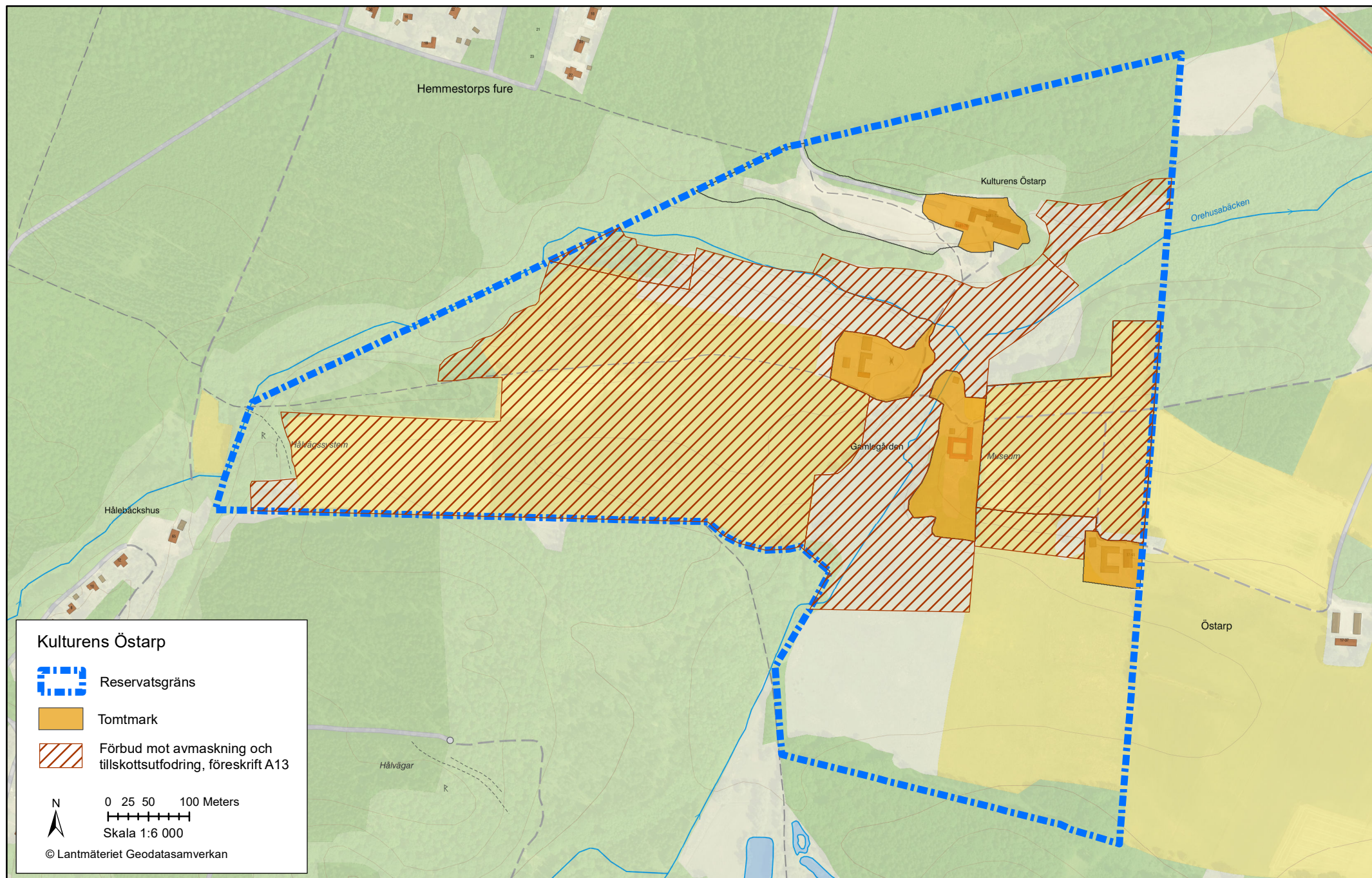
Magnus Berglund

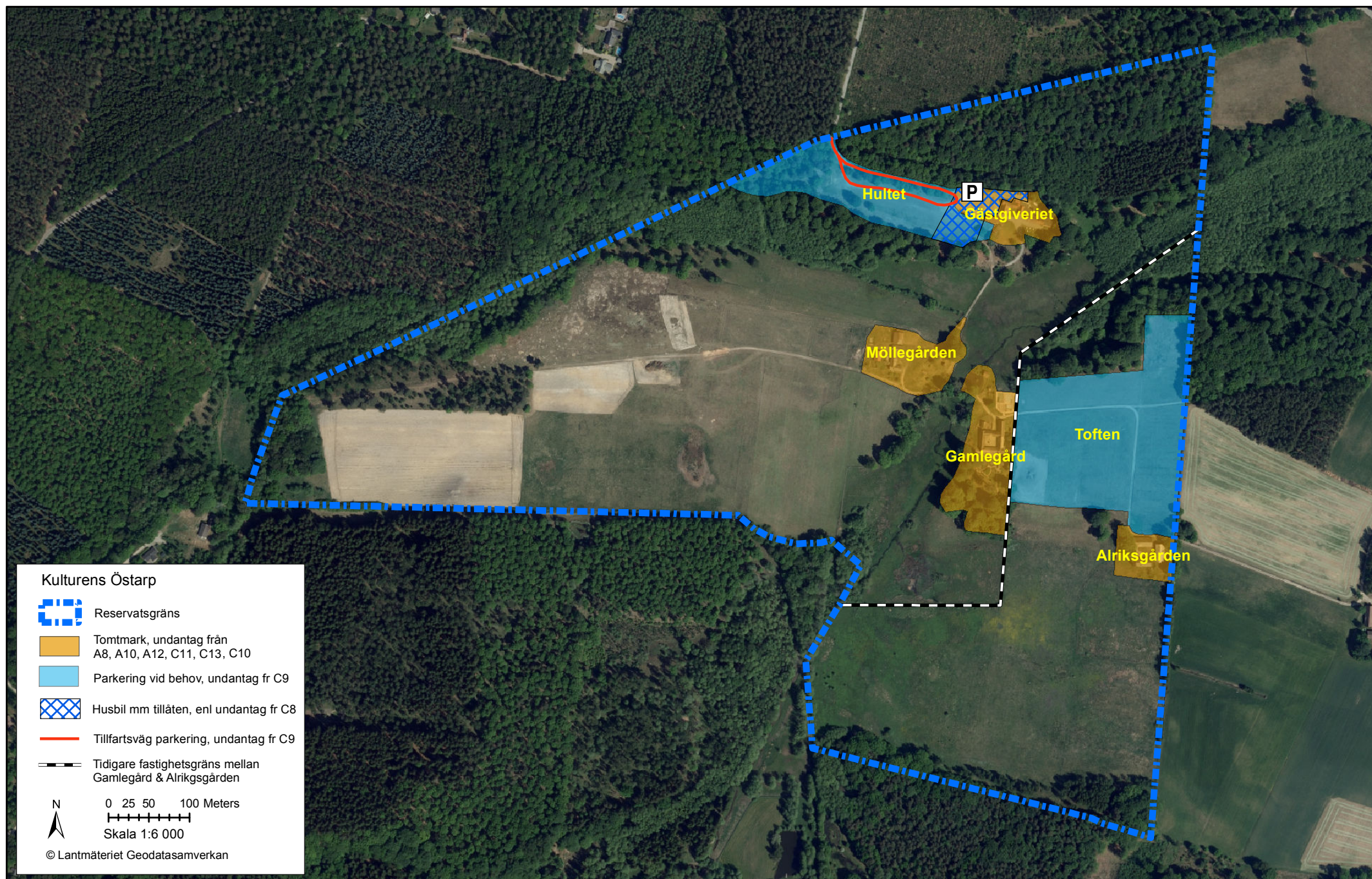
Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor

- A. Karta med kulturresevatets avgränsning, tomtmarkens utbredning samt områden med förbud mot plöjning och kalavverkning
- B. Karta över områden med förbud mot tillskottsutfodring och användning av avmaskningsinsmedel.
- C. Karta över områden som berörs av undantag från föreskrifter
- D. Förteckning över byggnader som undantas från rivningsförbud
- E. Karta över markslagets fördelning med avseende på föreskrifter och undantag
- F. Skötselplan
- G. Sammanställning av remissyttranden samt Länsstyrelsens bemötande
- H. Hur man överklagar
- I. Sändlista

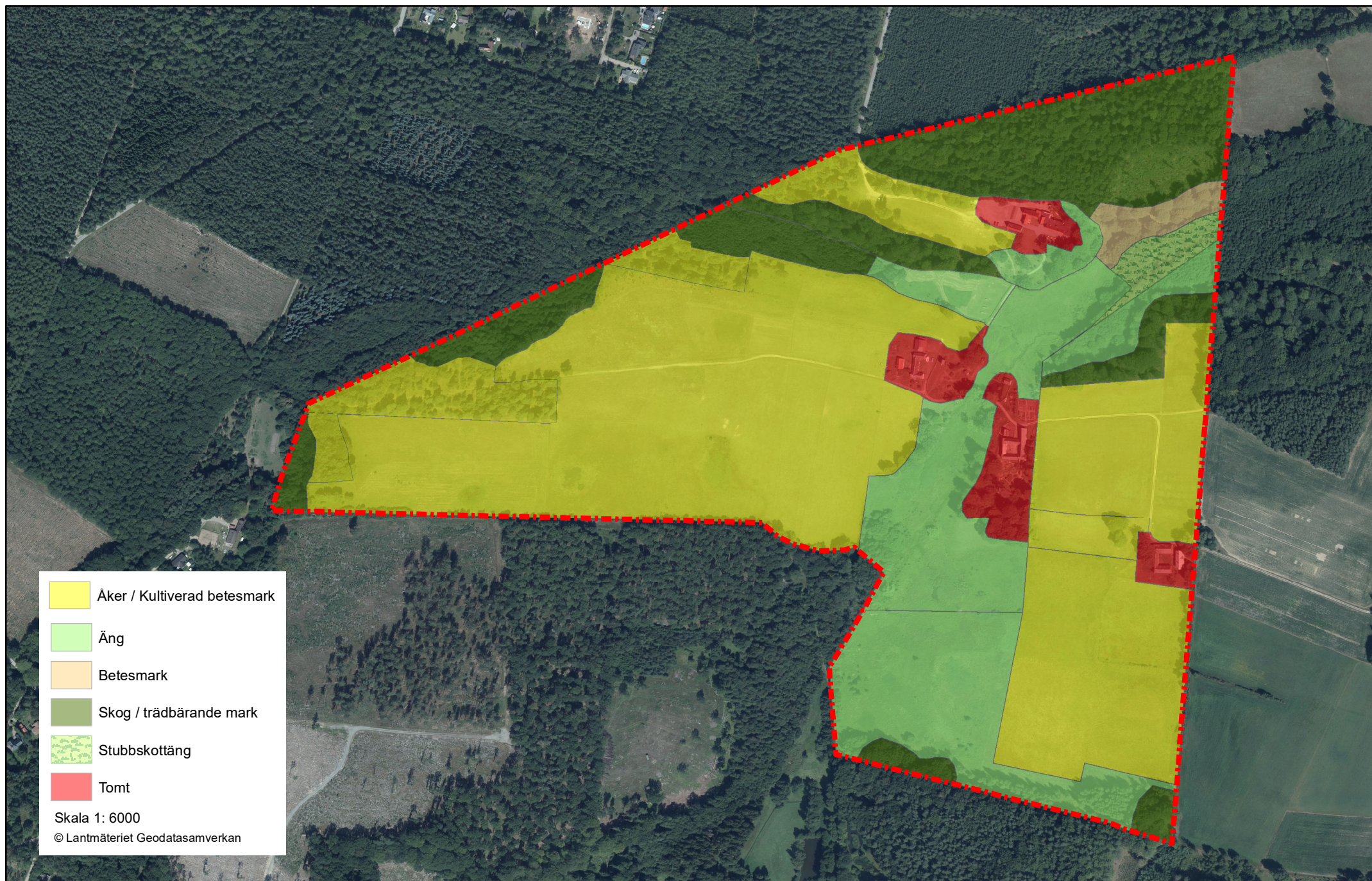

Undantag från rivningsförbud för sentida mindre komplementbyggnader

Föreskriften A3 beträffande förbud att riva byggnader gäller inte följande byggnadskonstruktioner:

1. Utedasslängan invid Gamlegårds trösklänga (östra längan).
2. Gethuset nordväst om Gamlegård.
3. Ankhuset invid dammen.
4. Nyttillkomna takfall (två stycken) invid logen på Möllegården, vilka riskerar att skada logen.
5. Elcentral invid nuvarande parkering.
6. Lastbrygga vid Gästgivargården samt takfall för avfallskärl.

Sammanställning av remissyttranden samt Länsstyrelsens bemötande angående förslag till kulturreservatet Kulturens Östarp

Myndigheter och kommuner

Försvarsmakten: Har inget att erinra.

Sveriges geologiska undersökning (SGU): Avstår från att yttra sig.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ): Riksantikvarieämbetet har lämnat ett mycket omfattande yttrande med ett stort antal synpunkter och önskemål av både övergripande och mer detaljerat slag. De synpunkter som numreras nedan bemöts av Länsstyrelsen i kursiv stil under respektive punkt för att öka tydligheten.

Länsstyrelsens generella bemötande återfinns efter punkt 14 nedan.

Riksantikvarieämbetet framhåller följande:

Kulturens Östarp är mycket skyddsvärt och ett skydd som kulturreservat är lämpligt. Beslut och skötselplan verkar vara väl genomarbetade och kommer att vara ett bra underlag för områdets framtida förvaltning och skötsel. Inför bildandet av kulturreservatet har ett mycket imponerande bakgrundsmaterial tagits fram, vilket borgar för att områdets natur- och kulturvärden kommer att bevaras och ytterligare stärkas.

1. Föreskrifterna ser ut att vara mycket heltäckande och undantagen relativt många. Man skulle därför kunna se över dessa en gång, några kan möjligen omformuleras eller kanske helt utgå.

Länsstyrelsen håller med om att föreskrifter och undantag är många. De är resultatet av en lång och ingående dialog om skyddsbehovet mellan Kulturen, gårdsbrukaren och Länsstyrelsen. Ett flertal föreskrifter har tillkommit efter önskemål från fastighetsägaren och andra intressenter, däribland RAÄ i ett tidigare skede. Mängden regleringar har i sin tur ökat behovet av undantag för att kunna bedriva verksamheten i området på ett ändamålsenligt sätt. Undantagen behövs även för att minska behovet av dispensansökningar. Det ska dock tilläggas att Länsstyrelsen har slagit samman ett par föreskrifter efter remissutskicket.

2. I både beslutet och skötselplanen har ett antal principer för skötseln slagits fast. Detta är mycket bra och Riksantikvarieämbetet ser gärna att man utvidgar skötselplanen med fler övergripande ställningstaganden. Till exempel skulle de övergripande principerna för åkerbruk, ängsskötsel och bete kunna läggas fast i skötselplanen. Andra exempel är vilka grödor, redskap och betesdjur som är mest lämpade.

Länsstyrelsen håller med och har utökat skötselplanens avsnitt 3.3 om skötselprinciper med ett avsnitt om principer för åkerbruket. För ängsskötsel och bete anser Länsstyrelsen dock att det räcker med de anvisningar som beskrivs under respektive skötselområde.

3. Valet av grödor är mycket viktigt och att i första hand odla sorter som så nära som möjligt anknyter till bygden bör vara ett realistiskt mål. Här skulle ett samarbete med NordGen och Programmet för odlad mångfald (Pom) kunna etableras, liksom den ideella föreningen Allkorn.

Länsstyrelsen håller med och den typen av mål och samarbete omnämns också i remissversionen, avsnitt 3.3. Skötselplanen är dock inte tänkt att detaljstyra i den grad som RAÄ verkar förespråka (exempelvis avseende grödor, redskap och betesdjur). I planen ges istället exempel på lämpliga grödor och det framhålls att äldre sorter ska användas i största möjliga mån.

4. Indelningen i olika åkerskiften skulle med fördel kunna läggas fast i skötselplanen. Genom studier av de historiska kartorna skulle nog dessa kunna återskapas på både Gamlegårds och Alriksgårdens åkermarker.

Länsstyrelsen håller bara delvis med. Åkermarkens indelning före laga skifte, vilket redovisas i det äldre kartmaterialet, är inte relevant att återskapa. (Om så vore fallet hade det även varit viktigt att skilja på ägotegar, som det historiska kartmaterialet redovisar, och brukningstegar.) För Alriksgården finns dock en enklare karta över skiftesindelningen 1933 (bilaga 12) vilken ska användas för åkermarken i den sydöstra delen av reservatet i steg 2. Detta togs upp i remissversionen av skötselplanen men förtydligas i ovan nämnda tillägg om principer för åkerbruket i avsnitt 3.3.

5. Linjära element som hägnader och åker- och vägrenar är viktiga områden för att skapa ett tidstypiskt odlingslandskap från de två föregående sekler. I skötselplanen bör huvudinriktningen när det gäller hägnaderna läggas fast. Till exempel dominerande typ och principerna för när man ska bestämma läget för dessa. Läget för hägnaden mellan de större åkrarna i väster är särskilt viktig att få rätt.

Synpunkten verkar åtminstone delvis röra sig om ett missförstånd. I skötselplanen finns kartöverlägg som redovisar läget för ovan nämnda hägnad (bilaga 6, 10a, 11a). Hägnaden hade dock ingen funktion i det landskap efter laga skifte som ska åskådliggöras i kulturresevatet varför Länsstyrelsen inte anser att den bör återskapas (om markägaren ändå så skulle önska krävs särskilda skäl och tydlig information om att hägnaden representerar ett äldre skede än landskapet i övrigt). Hägnadernas dragning efter Laga skifte, utöver de som bildar fastighetsgräns, är inte känd eftersom det inte redovisas i kartmaterialet. De olika typerna av hägnader och vägnars betydelse beskrivs i kapitel 7.

6. Byggnaderna och gårdstomterna ingår inte i några skötselområden i det nu liggande förslaget till skötselplan. Riksantikvarieämbetet anser att all mark bör ingå i något skötselområde.

Länsstyrelsen har förståelse för synpunkten men anser inte att det är nödvändigt att gårdstomter och tomtmark beskrivs i särskilda skötselområden inför reservatsbeslutet. Som framgår av skötselplanen kräver tomtmarken åtgärder i en mer detaljerad skala än vad som gäller för reservatet i övrigt och utvecklingen av tomtarna bör styras upp i särskilda plan- eller strategidokument som tas fram i Kulturens egen regi. Både byggnader och tomtmark kräver att ett utförligt underlagsmaterial tas fram innan en lämplig skötsel kan utformas. Att de inte tas

upp som skötselområden i planen betyder alltså inte att de har låg prioritet, tvärt om. För anläggningens byggnader finns sedan tidigare en detaljerad underhållsplan, vilken dock är i behov av uppdatering. Förutsättningarna för tomtmarkens hantering beskrivs för övrigt i generella termer i ett nyttillkommet kapitel (6) i skötselplanen.

7. Riksantikvarieämbetet ser gärna att prioriteringen mellan skötselområdena görs ännu tydligare än i det nuvarande förslaget.

Indelningen i två målnivåer eller steg är uttryck för en övergripande prioritering där steg 1 har högsta prioritet. För de enskilda åtgärderna i respektive skötselområde har vidare en prioriteringsklass (1-3) angivits för varje åtgärd. Dessutom förs ett resonemang i kapitel 3 om särskilt angelägna skötselprinciper. Länsstyrelsen anser att det är tydligt nog.

8. I skötselplanen har man valt att göra två så kallade målnivåer med en indelning av skötseln i två etapper. I första etappen ska enligt förslaget till skötselplan bara ett mindre område brukas som åker medan bete ska ske på mer än halva arealen av reservatet. Det här delmålet känns ganska lågt satt. Man ställer sig också frågan om det kanske inte är både enklare och billigare att sköta området genom åkerbruk än genom ett årligt bete.

Etappindelningen är tänkt att ge utrymme för flexibilitet i skötseln och innebär anpassning till en verklighet där tillgängliga resurser varierar över tid. Länsstyrelsen anser att även etapp/steg 1 motsvarar en ambitionsnivå som är fullt godtagbar för ett statligt kulturresevat. De största insatserna görs då i de centrala delarna av anläggningen där besöksstrycket är som hårdast och här ska skötselambitioner vara höga. Också etapp 1 innebär värdefulla tillägg till dagens skötsel med återupptaget åkerbruk och rejält utökad slåtterareal. Genom att röja bort träd och buskar och införa bete på resterande delar av den tidigare åkermarken blir det lättare för besökare att förstå vilka delar som nyttjats som åker. Bete präglade även historiskt sett merparten av åkermarken eftersom större delen låg i träda. Länsstyrelsen anser för övrigt inte att det är enklare och billigare att sköta området genom åkerbruk än bete.

9. RAÄ anser att skötselområde 9, 10, 12 och 13 borde grupperas på annat sätt än att hänföras till "Skog och trädbärande mark".

Länsstyrelsen har i ett tidigt skede övervägt olika alternativ och finner fortfarande att den gruppering som anges i skötselplanen är ändamålsenlig, även om förstås andra alternativ är fullt tänkbara.

10. Skötselområden som på lång sikt ska förbli tät lövskog är inte särskilt många. Vissa av åtgärderna i dessa miljöer bör dock ha en relativ hög prioritering vid skötseln, främst friställning av riktigt gamla lövträd och viss skötsel av sydvända skogsbryn.

Länsstyrelsen förstår inte riktigt synpunkten. Friställning av äldre träd tas förutom i respektive skötselområde upp som en viktig skötselprincip med hög prioritet i avsnitt 3.3. Trädens betydelse omnämns även i reservatets syfte. Skötsel av bryn tas upp i de skötselområden som berörs.

11. Riksantikvarieämbetet ser gärna att vattnet och miljöerna knutna till detta lyfts fram i beskrivningar, skötselplan m.m.

Länsstyrelsen har förståelse för synpunkten men anser inte att det är nödvändigt att fördjupa sig i vattenmiljöernas (Orehusbäcken och dess biflöde) skötsel innan reservatsbeslut kan tas.

Kvarndammen ingår i tomten till Gamlegård och bör tas upp i ovan nämnda plan- eller strategidokument för tomtmarken (punkt 6). Kulturreseptatet omfattas vidare av ett dikningsföretag vilket innebär begränsade möjligheter att påverka nuvarande skötsel.

12. Den gamla landsvägen löper i öst-västlig riktning rakt genom hela reservatet och är enligt skötselplanen ett av de allra äldsta landskapselementen i byn. Här vore det önskvärt att förstärka sambandet som finns mellan denna väg och det större äldre vägsystemet i trakten.

Länsstyrelsen förstår inte synpunkten som verkar bero på ett missförstånd. Den gamla landsvägen ingår inte i reservatet utan löper norr om reservatsgränsen.

13. En fråga man ställer sig är om det bedrivits något skogsbruk, förutom stubbskottsbruket, på de två gårdarna i Östarp, och om det är önskvärt att återuppta ett sådant i så fall. En utredning för att få kunskap om detta ämne vore önskvärt sett ur ett helhetsperspektiv på gårdarnas brukande.

Också här verkar det röra sig om ett missförstånd, åtminstone delvis. Utmarken i Östarp odlades upp redan under 1700-talet; vid laga skifte på 1830-talet fanns alltså inte längre någon utmark kvar. De skogspartier som återfinns inom reservatsområdet idag är resultatet av successiv igenväxning av tidigare öppna marker från 1800-talets slut och framåt.

14. Tillgänglighet är en viktig aspekt på ett område som Kulturens Östarp som redan nu besöks av ett stort antal människor varje år. Riksantikvarieämbetet ser därför gärna att tillgänglighet behandlas antingen under en särskild rubrik eller under de delar som handlar om friluftsliv.

Länsstyrelsen håller med och har lagt till ett avsnitt (5) om friluftsliv och tillgänglighet i skötselplanen.

Länsstyrelsens generella bemötande: Länsstyrelsen uppskattar att Riksantikvarieämbetet har fördjupat sig i reservatsbildningen och lämnat ett mycket utförligt svar. Synpunkterna har resulterat i ett flertal kompletteringar av skötselplanen. Vi är dock inte helt överens i alla delar, vilket kanske främst gäller hur detaljerat förvaltningen av området bör styras upp i skötselplanen. Länsstyrelsen finner det angeläget att ge ett visst utrymme för anläggningen att utvecklas i samklang med förvaltarens önskemål och förutsättningar, varför detaljregleringar som inte är nödvändiga bör undvikas. Likaså kan det vara en fördel att inte slå fast vilka metoder som ska användas för att uppfylla kvalitetsmålen.

Länsstyrelsen anser att ett omfattande utredningsarbete har gjorts inför reservatsbildningen och att kunskapen om Kulturens Östarp som historisk miljö och om områdets naturvärden är god. Därmed inte sagt att alla historiska förhållanden är belysta. Länsstyrelsen har bland annat att ta ställning till vilka frågor som är viktiga att utreda inför reservatsbeslutet och vad som inte behöver vara helt klarlagt innan beslut kan tas. Det måste även finnas en rimlighet och balans mellan den arbetsinsats som krävs för att belysa en fråga och förväntat utfall av insatsen. Alla frågeställningar som rör en historisk anläggning/plats är heller inte forskningsbara; det historiska källmaterialet och landskapets historiska innehåll innebär ofrånkomligen vissa begränsningar, i synnerhet om inte resurserna är obegränsade. Skötselplanen är främst en arbetshandling och är inte avsedd för några ingående utredningar; mer djupgående analyser

och redovisningar återfinns istället i den kulturhistoriska utredningen. Skötselplanen är för övrigt redan i dagsläget betydligt mer omfattande än vad som generellt sett är önskvärt. Att utreda fler frågeställningar av den art som RAA önskar är därför inte aktuellt i dagsläget. Reservatsbeslutet är inte heller slutpunkten för kunskapsuppbyggnaden om området.

När det gäller de enskilda synpunkterna som tas upp ovan vill Länsstyrelsen framhålla vikten av att hålla isär det landskap och den markanvändning som var aktuell före laga skifte och det landskap som utvecklades efter skiftet. I kulturreseptatet är det landskapet efter laga skifte som ska åskådliggöras och då är exempelvis inte de hägnader och den tegindelning som återges i det äldsta kartmaterialet relevant att återskapa.

Sjöbo kommun, Kultur-, tillväxt- och fritidsutskottet: har inget att erinra mot bildandet av kulturreseptatet, men påpekar vikten av att även inkludera kulturreseptatets kostnader och kostnadstäckning för dessa rörande drift, underhåll, investeringar och verksamhet.

Länsstyrelsens bemötande: Förslag till beslut och skötselplan har tagits fram i nära samverkan med Kulturen i Lund som kommer att vara förvaltare av kulturreseptatet och därmed även ansvara för skötselns genomförande och finansiering. Det rör sig om en museianläggning som har varit öppen för allmänheten sedan 1920-talet och det ligger utanför Länsstyrelsens roll att planera för finansieringen av anläggningen och dess drift. Kostnader och kostnadstäckning kommer således inte att redovisas i reservatshandlingarna.

Fastighetsägare och andra sakägare

Något formellt remissyttrande från fastighetsägaren (Kulturen) har inte inkommit. Synpunkter från fastighetsägaren har dock framförts, och beaktats, kontinuerligt under reservatsprocessen, både före och efter remissen.

E.ON Energidistribution AB: E.ON informerar om att man har befintliga hög- och lågspänningsmarkkablar, serviceledningar i mark samt kabelskåp inom området. Man understryker att elförsörjningen är en mycket viktig samhällsfunktion och förutsätter att befintliga elanläggningar kan bibehållas och att kontroll och skötsel kan utföras (enligt Elsäkerhetsverkets Starkströmsföreskrifter ELSÄK-FS 2008:3, inklusive ändringar i ELSÄK-FS 2010:3). E.ON framhåller vidare att det vid kabelfel är nödvändigt att gräva i marken, vilket innebär att motordrivet fordon måste framföras samt att schaktning/grävning måste vara möjlig även utanför vägar. E.ON yrkar därför på att ett tillägg till undantag från föreskrifter görs för: "drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga elanläggningar".

Länsstyrelsens bemötande: Undantagen från reservatets föreskrifter medger "drift, underhåll och ombyggnad inom gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen, el-, energi- eller teledistributör." Länsstyrelsen kan därför inte se något behov av tillägg till undantagen.

Föreningar och övriga intressenter

Lunds Botaniska Förening (LBF): är positivt inställd till förslaget om bildande av kulturreseptatet liksom till förslaget till skötselplan. Föreningen framhåller att jordbrukslandskapetets flora och fauna under lång tid har utarmats och att det därför är av stor vikt att kulturmarker skyddas och får adekvat skötsel. Att skötselplanen fokuserar på hävd av de öppna markerna är därför mycket positivt och om en ambitiös skötsel upprätthålls har området goda förutsättningar att hysa en rik flora och fauna. Det är vidare bra att möjligheten att så in hotade åkerogräs tas upp i handlingarna, liksom vikten av att använda fröer med lokal proveniens och historisk koppling till området. LBF påpekar vikten av att eventuell insåning noggrant dokumenteras och att dokumentationen bör finnas lättillgänglig för allmänheten, exempelvis i Artportalen. Föreningen ser också positivt på att föreskrifterna tillåter insamling av enstaka beläggsexemplar av mossor och lavar i dokumentationssyfte. "Sammantaget anser föreningen att de skötselåtgärder som föreslås är adekvata och kommer att bidra positivt till områdets bevarande. Det är likväl viktigt med uppföljning av områdets värden för att följa utvecklingen. Att skötselplanen omnämner provtyper är därför lovbart, men förslaget framstår ännu som en lös idé och bör konkretiseras. Länsstyrelsen kan knappast räkna med att all uppföljning ska kunna utföras av studenter."

Länsstyrelsens bemötande: Länsstyrelsen håller med om att det är angeläget att eventuell insådd av åkerogräs noggrant dokumenteras. Ett förtydligande tillägg om detta görs i skötselplanens avsnitt 3.3. Länsstyrelsen håller också med om att en utförlig och välplanerad uppföljning av områdets värden i högsta grad vore önskvärd. Resurserna för uppföljning av skyddade områden (liksom för specialinventeringar inför reservatsbildningar) är dock begränsade. Någon ingående uppföljning av naturvärdena i ett kulturreseptat kan därför inte utlovas i dagsläget och formuleringarna i skötselplanen angående detta får därmed karaktären av övergripande önskemål. Att inventeringen av de provtyper som föreslås i skötselplanen eventuellt skulle kunna utföras av studenter är bara ett förslag som nämns i en fotnot, inte något som Länsstyrelsen förlitar sig på.

Naturskyddsföreningen i Färs: ser positivt på förslaget att bilda kulturreseptatet Kulturens Östarp. Man framhåller att det föreslagna kulturreseptatet har höga naturvärden som är starkt beroende av den traditionella hävden som utövas inom såväl jordbruks- som skogsmark. Föreningen tycker att skötselplanen är välskriven och genomarbetad ur såväl det biologiska som det kulturella perspektivet. Man vill slutligen understryka vikten av sen slåtter med hänsyn till insektsfaunan, inklusive slåttern som ingår i de publika arrangemangen.

Länsstyrelsens bemötande: Länsstyrelsen håller med om vikten av sen slåtter, vilket också förvaltaren/markägaren är väl medveten om. Den publika slåtterdagen hålls normalt de sista dagarna i juli. I skötselplanens remissversion anges att slåtter ska ske 15/7–31/8 vilket får betraktas som gängse slåtterperiod. Detta ändras till 15/7–15/9 för att ge ökad flexibilitet.

Puggehatten - Skånes Mykologiska Förening: Puggehatten inlämnade remissvar 2018-02-12 men hade inte uppmärksammat att en skötselplan ingick i remisshandlingarna. Yttrandet skrevs således med utgångspunkt i att skötselplan saknas vilket innebär att synpunkterna inte blir riktigt relevanta. När detta uppdagades begärde och beviljades Puggehatten uppskov med sitt remissvar. Något nytt svar har dock inte inkommit till Länsstyrelsen. I sitt ursprungliga yttrande framhålls att Puggehatten ser mycket positivt på, och tillstyrker, förslaget att bilda kulturreseptatet Kulturens Östarp. Man förklarar vidare att området är mykologiskt helt outforskat, men att beskrivningen av området och observationer i samband med några få personliga besök vintertid, tyder på att det finns en avsevärd potential för rödlistade och hotade svampar. "Behovet av en svampinventering är således stort."

Regionmuseet Kristianstad – Landsantikvarien: Regionmuseet har granskat remisshandlingarna och har inget att invända. Man ser mycket positivt på bildandet av ett nytt kulturreseptat i Skåne och hoppas att det kan bidra till att både utveckla och bevara miljön och dess värden.

Romeleås- och Sjölandskapskommittén (RÅSK): Romeleås- och sjölandskapskommitténs förklarar i sitt yttrande att deras ändamål bl a är att "värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena inom Sjö- och åslandskapet" ... samt att "tillmötesgå medborgarnas behov av rekreation, friluftsliv och naturupplevelser och därmed också medverka till att förbättra folkhälsan." Vidare framhålls att Kulturens Östarp är en av de viktigaste målpunkterna i området för natur- och kulturmiljöintresserade besökare och förslaget att utse området som kulturreseptat är mycket positivt för områdets attraktivitet. Romeleås- och sjölandskapskommittén stödjer inrättandet av kulturreseptatet. Följande specifika synpunkter och önskemål förs fram:

1. Möjligheten att ta sig till Kulturens Östarp med kollektivtrafik är betydelsefull och busslinjen mellan Veberöd och Blentarp borde svänga in till Kulturens Östarp under helger och högsäsong. Ett alternativt önskemål är att iordningställa en promenadstig från hållplatsen vid gamla Lundavägen till kulturreseptatet.
2. I en strategi framtigen av RÅSK föreslås att Kulturens Östarp kopplas ihop med Skåneleden, som passerar strax söder om området på Romeleåsen, genom en markerad vandringsled.
3. Det vore värdefullt med en längre strövstig inom kulturreseptatet som passerar de olika kulturhistoriska och naturmässiga sevärdheterna. I skötselplanen är fokus på skötsel av kultur- och naturmiljöer och relativt lite anges om hur friluftslivet ska beaktas och utvecklas. Det hade varit värdefullt med fler konkreta förslag på hur områdets unika värden skulle kunna upplevas av fler och vilken infrastruktur som då behövs.

Länsstyrelsens bemötande: Länsstyrelsen ser positivt på förslagen som dock främst berör åtgärder utanför kulturreseptatet; reservatsbeslutet kan enbart reglera företeelser inom reservatets gränser. Kollektivtrafik, vandringsleder och andra insatser i reservatets omgivningar saknar

Länsstyrelsen liksom förvaltaren rådighet över. Däremot går det självfallet att verka för att förbindelserna till området förbättras, exempelvis genom kontakter med företrädare för Skånetrafiken och Skåneleden. En kommentar om det har också lagts till i skötselplanens avsnitt 5. När det gäller fråga 3 finns det i dagsläget en markerad stig i östra delen av området (figur 3 i skötselplanen). Det planeras för ytterligare en markerad stig till Östarp västra delar. Att fokus i skötselplanen är på skötsel av kultur-och naturmiljöer är en naturlig följd av kulturresevatets syfte. Det är likväl angeläget att informationen om området utvecklas så att miljön blir lättare att förstå för besökare. Då området utgörs av ett friluftsmuseum med Kulturen som ägare finns goda möjligheter att så ska kunna ske på ett bra sätt. Detta berörs också i remissversionen, kapitel 11 i skötselplanen, samt i ett nyttillkommet kapitel (5) om friluftsliv och tillgänglighet.

Skånes hembygdsförbund: anser att syftet med kulturresevatet är välgrundat och att det är positivt att en tydlig period lyfts fram, liksom Georg Karlins framsynthet. Man framhåller vissa punkter som i resevatsbeslutet tas upp under rubriken *Syftet ska uppnås genom att*; exempelvis vikten av att Kulturens Östarp drivs som ett tillgängligt friluftsmuseum och att informationen om områdets historia ska lyftas fram tydligt för besökaren. Hembygdsförbundet tycker även att undantagen från föreskrifterna är acceptabla och menar bland annat att jordbruket kräver en viss användning av gödselmedel och avmaskningsmedel, och att undantag som gynnar gästgiveriet är helt i sin ordning. Vidare framhåller man att det stora värdet är att Gamlegård ligger på sin ursprungsplats och att byggnader och odlingsmark därigenom bildar en enhet. Sammanfattningsvis konstateras att "vi helhjärtat stödjer förslaget att bilda kulturresevatet Kulturens Östarp."

Länsstyrelsens bemötande: Hembygdsförbundet har gjort samma bedömning som Länsstyrelsen, varför remissyttrandet inte föranleder några åtgärder.

Hur man överklagar Länsstyrelsens beslut

Mottagare

För att överklaga skriver ni till Regeringen, Miljödepartementet. Observera dock att ni ska skicka överklagandet till skane@lansstyrelsen.se eller till Länsstyrelsen Skåne, Miljöavdelningen, 205 15 MALMÖ.

Tid för överklagande

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den **10 december 2021**. Om den som vill överklaga beslutet företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Innehåll

Överklagandet ska vara skriftligt. I överklagandeskrivelsen ska ni ange:

- vilket beslut ni överklagar, beslutets datum och ärendenummer (diarienummer),
- på vilket sätt ni vill att beslutet ska ändras,
- er adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- eventuella handlingar eller annat som stödjer er mening.

Ytterligare upplysningar

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra kan ni ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-224 10 00 (växel).